

TINEKE AARTS
MARGUERITE

Bonave Trilogie

Tineke Aarts

MARGUERITE

Bonave Trilogie

© 2016 Tineke Aarts

Tweede roman in de reeks Bonave-trilogie,
door Lemontree Books

Omslagontwerp: Thibaud Galvan
Foto's voorzijde omslag: Thibaud Galvan
Foto achterzijde omslag: Jacobus
Illustraties: Alice Freydet
Vormgeving binnenwerk: Haags Bureau
Drukwerk: Wilco

ISBN 978-90-825164-1-8
NUR 301

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van fotokopieën, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.bonavetrilogie.nl

STAMBOOM

Gilbert BONAVE ○ **Angélique COMBINE**

(♁1808 – †1885)

(♁1810 – †1870)

└ Anne (♁1830 – †1876)

└ Marie (♁1832 – †1836)

└ **Clément BONAVE** ○ **Marguerite GARCÍA**

(♁1835 – †1902)

(♁1839 – †1890)

└ **Léon BONAVE** ○ **Fernande LAGARDE**

(♁1860 – †1929)

(♁1862 – †1949)

└ Alain (♁1889 – †1917)

└ **Jérôme BONAVE** ○ **Simone AGLIE**

(♁1892 – †1968)

(♁1895 – †1978)

└ Jean Paul (♁1894 – †1915)

└ **Fanny BONAVE** ○ **Pieter VELDEN**

(♁1923 – †1964)

(♁1919 – †1964)

└ Gaston (♁1920 – †1974)

└ **Juliette VELDEN** ○ **Jensen DE BRUIN – François ZÉLINE**

(♁1951 – †)

└ Maurice (♁1954 – †)

└ **Virginie VELDEN**

(♁1980 – †)

PROLOOG

Laat ik beginnen met wat ik zie. Het is tussen najaar en winter. Het weer is onbestemd en te koud voor de tijd van het jaar. Er zijn dagen van regen en harde windstoten, afgewisseld met strakblauwe luchten en ijsberijpte velden. De mensen mopperen en hoesten. Ze worden er ongedurig van en klagen dat het graan op deze manier niet kan ontkiemen. Maar de natuur is prachtig. Vooral de ochtenden als de mist van de rivier opstijgt en blijft hangen boven het afgestorven gras in de vlakten.

Ergens ver van huis, nog maar net in het departement gelegen op de uitlopers van het Centraal Massief, staan hoge beukenbomen in een parkachtige omgeving, omsloten door heuvels. Een eindeloze oprijlaan leidt naar een imposant gebouwencomplex met torens en rijke ornamenten rond meerdere binnenpleinen. Overal zijn toegangspoorten. Het is een oud klooster, altijd al gesloten en naar binnengekeerd, maar helemaal sinds er krankzinnigen worden opgenomen. In een steen staat een devies gebeiteld: BEN JE JE GEEST – JE ZIEL – KWIJLT, KOM HEM HIER ZOEKEN.

De gebouwen lichten op in het avondlicht. In de gangen worden kaarsen aangestoken. In een van de cellen ligt een nieuwe bewoner. Een kleine gestalte met een bleek gezicht, gesprongen lippen en kleurloze ogen, wijd opengesperd. Het is een jonge vrouw, ze staart naar het plafond. Haar blik glijdt langzaam van het getraliede venster naar het gipsen crucifix boven de deur. Bij een vierkant dat oplicht, blijven haar ogen hangen. Ze knippen als om de pupillen scherp te stellen, het moet

een luikje zijn... Waar is ze?

De vrouw rilt van de kou in haar onverwarmde cel, waar het tocht door de kieren van het raam. Buiten hoort ze een onbekende kerkklok slaan. Vermoeid valt haar hoofd terug op het kussen. Ze sluit haar ogen en probeert te denken. Haar polsen jeuken; ze heeft een branderig gevoel. Ze wrijft over de plek en voelt een zwelling, gelijkmatig, als het gevlochten patroon van een touw.

Opeens schrikt ze uit haar verdoving op. Met afgrijzen staart ze naar haar polsen; de paarsrode striemen roepen een herinnering op aan hoefgekletter op het erf, aan blauw geüniformeerde mannen die komen om haar weg te voeren. Maar dat weet ze nog niet als ze onbevangen naar hen toeloopt en vraagt wat ze willen. Het duurt even voordat ze beseft dat ze voor haar komen.

‘Jullie zijn hier voor mij?’

‘Bent u Marguerite Bonave?’

‘Ja zeker.’

‘Wij hebben de opdracht om u mee te nemen.’

Het kordon sluit zich om haar. Ze ziet uitgestreken gezichten van mannen die hun werk doen en gewend zijn aan verzet, dreigementen en geweld. Ze lijken doof voor haar vragen en smeekbeden, grijpen haar bij haar armen en als ze zich probeert te verzetten – niet eens krachtig, daarvoor is ze te ont-hutst – zetten ze haar klem tegen de muur op de verandatrap en binden haar polsen op haar rug bijeen.

Wanhopig kijkt ze naar de Mariahoeve, op zoek naar iemand die haar kan redden.

Dit moet een vergissing zijn! Waar zijn jullie? Help me, help me dan toch...

In de keuken klinkt het geroep van een kind dat de comotie hoort en aanvoelt dat er iets niet klopt. Het geschreeuw geeft haar hernieuwde energie, want ze verzet zich hevig en krijst: ‘*Lé-oooooon!*’

Het is vergeefs. Ze is niet opgewassen tegen zoveel overmacht. De mannen tonen geen spoor van mededogen, sleuren haar over het grind en duwen haar het rijtuig in. De paarden krijgen een zweepslag op de schoft en terwijl hun hoeven kletteren, wil ze nog protesteren dat ze haar niet bij haar kind weg mogen halen, maar de woorden bevroren in haar keel...

Wat is er aan de hand? Waarom is er niemand om haar te helpen? Waar is Angélique, waar is haar schoonmoeder?

Vanuit haar ooghoeken ziet ze nog net hoe een persoon in de schaduw van de wijnschuur staat toe te kijken hoe ze wordt weggevoerd.

Het is haar man Clément.

Hij wendt zijn blik af.

DEEL 1

1856-1861

BRUILOFT VOOR DE NIEUWE OOGST

Ze was zeventien, klein van stuk, en tot haar genoegen zag ze niets buitengewoons aan zichzelf. Ze kleepte zich op dezelfde manier als haar leeftijdsgenoten en gedroeg zich bescheiden, want ze had gemerkt dat ze niet te veel op moest vallen om vrijheden te verwerven. Het speet haar hoe gemakkelijk de aandacht naar haar uitging, er om haar mening werd gevraagd of dat men uitgerekend op haar een beroep deed. Alweer viel haar een buitenkans ten deel, één waarvan ze vreesde dat die haar ging onderscheiden van vriendinnen. Zou ze benijd worden om de reis die ze ging maken, vroeg ze zich af. Ze voelde aan dat deze reis het nog moeilijker zou maken dat ze kon kiezen tussen het klooster of het huwelijk. Haar bestemming werd niet anders dan die van haar vriendinnen – iets wat ze steeds voor ogen hield; daarom verborg ze haar gevoelens en zag je slechts iets verwachtingsvols in haar ogen waaruit bleek dat ze tegen beter weten in toch durfde te dromen.

Marguerite García besepte dat het kleine Spaanse bergdorp in de Val d'Aran geen toekomst bood. Het was ook nauwelijks een dorp te noemen, meer een ontmoetingsplek voor mensen van afgelegen boerderijen in de bergen. Dicht bij de Franse grens was er voldoende handel om een handvol families te laten leven. Twee winkels, een café, een hoefsmid, een zagerij en de molen boden werk, ingeklemd tussen hoge huizen die elkaar beschutting gaven tegen onweersbuien en lawines. Aan de zuidzijde van een smalle berggrivier lag een brede straat met aan weerszijden een enkele rij huizen en op het eind de

kerk met twee klokken in de nis van een rechte muur. Een vertrouwde klok die het angelus luidde, missen aankondigde en de bewoners begeleidde naar hun laatste rustplaats achter het kerkje, maar ook een klok die iedereen in opperste staat van paraatheid bracht wanneer hij werd geluid bij brand en ander onheil.

Als ze vanuit de bergen naar beneden keek, leek het haar klein als een vergeten hompje brood, onbeduidend. In de winter waren de overhellende daken bedekt met sneeuw en vond ze het dorp helemaal niet meer terug. Ze kon er niet blijven, wist ze, en bereidde zich zo goed mogelijk voor op de toekomst die in het verschiep lag. Te beginnen met de reis die haar voorgoed van haar jeugd, haar ouderlijk huis en zelfs van haar vaderland kon brengen.

Haar vader, Léon García, was een seizoensarbeider die in het najaar hielp bij de druivenoogst. Hij volgde daarbij een traject dat liep van de zuidelijke Languedoc tot aan de Cahorsstreek, een groot gebied waarin het Occitaans de voertaal was. Steevast deed hij het Lotoise gehucht La Borie aan, waar hij in de loop van de jaren de familie Bonave goed had leren kennen.

Vader García liet zijn dochter weten dat ze meer van de wereld kon zien dan die paar bergtoppen en stond erop dat ze hem een seizoen bij de oogst vergezelde. Indirect gaf hij haar te verstaan dat ze bij een van de wijnhuizen een goede huwelijkspartij kon treffen.

Terwijl Marguerite haar tas pakte en zich voorbereidde om twee maanden van huis te gaan, realiseerde ze zich dat haar vader de laatste tijd vaak terloops had gemeld dat naar boven trouwen de enige manier was om vooruit te komen. De manier waarop hij over het huwelijk sprak, bood weinig vertrouwen aangezien hij van mening was dat geluk in een relatie op toeval berustte, waarbij de enige garantie was dat de echtgenoot niet dronk.

Ook de dorpspriester bereidde haar op de toekomst voor. Van deze meertalige, ontwikkelde man leerde ze Frans lezen en schrijven met behulp van religieuze boekwerkjes. Hij bracht haar nuttige kennis bij over handel, geldzaken en geografie, maar zodra het over haar toekomst ging, werd zijn toon wat meewarig en liet hij doorschemeren dat het huwelijk voor

energieke en talentvolle meisjes zoals zij slechts geldzorgen, verdriet en barenspijnen bracht. *Hij* was daar eerlijk in, benadrukte hij in tegenstelling tot anderen die daarover logen. Er was een institutie nodig met tal van geboden om huwelijken in goede banen te leiden, omdat man en vrouw elkaar in wezen niet begrepen en ook niet voor elkaar waren bestemd. Na het eerste huwelijksjaar, was elke zweem van geluk een façade, een toneelspel voor de buitenwereld.

Marguerite hoorde dergelijke verhalen onbewogen en welwillend aan, zoals ze ook met preken, roddels of volksverhalen deed. Ze nam altijd de tijd om wat ze hoorde te laten bezinken en te toetsen aan wat ze in haar omgeving zag. Zo raakte ze gefascineerd door huwelijksgeluk en probeerde ze te ontdekken of haar ouders van elkaar hielden en hoe deze liefde zich uitte. Ook observeerde ze winkeliers en ambachtslieden uit de straat, waarna ze niet veel anders kon dan toegeven dat de echtelieden die ze kende elkaar nooit omhelsden, noch andere tekens van affectie toonden en dat er vaak werd gesnauwd.

De priester was zichtbaar ingenomen met zijn rustige ambt in het bergdorp. Het verklaarde waarom hij regelmatig sprak over hoeveel vrijheid de nonnen hadden door met een hogere macht te zijn getrouwd, hoe die vrouwen hun talenten in het onderwijs of de zorg konden ontplooiën.

Marguerite was gevoelig voor dat laatste argument, altijd vol goede wil om te plezieren, en ze ging op de uitnodiging in om met hem en andere uitgekozen meisjes te gaan kijken naar jonge vrouwen die na drie jaar van voorbereiding de eeuwige gelofte mochten afleggen. De plechtigheid van het schouwspel fascineerde haar en maakte een onuitwisbare indruk, maar ze zag meteen dat het niets voor haar was. Niet het urenlange bidden stootte haar af, languit gelegen op die prachtige marmeren vloer van de kloosterkerk – dat sprak haar juist aan. Net als de serene omgeving, gedompeld in de zware geur van wierook en waskaarsen, de vrome afbeeldingen achter het altaar, de overbekende, geprevelde teksten... Dat alles beviel haar juist. Evenals de vaste rituelen die de dagen lieten verglijden van missen naar maaltijden en taken; de moestuin, het onderwijs en de zorg voor weeskinderen. Aan dat laatste zou ze zich graag wijden. Het was een veilige omgeving, besefte ze, maar het waren de muren om de kloostertuin die haar tegenhielden, al die

poorten en deuren waarachter ze opgesloten zou zitten...

Ze kwam uit de bergen en was ruimte gewend. Op twaalfjarige leeftijd was ze na school vaak in de bergen geweest, zelfs tot over de grens, waar ze een oude Franse herder met zijn kudde hielp en regelmatig thuiskwam met schapenvlees of kaas. Later vergezelde ze haar vader naar diverse markten in de grensstreek. Hij werd door boeren ingehuurd om streekproducten te verkopen. Dit ging altijd uitstekend als zij meekwam, niet omdat ze goed was in handel, maar omdat haar open karakter en meertaligheid handig waren bij het leggen van contacten.

Ze realiseerde zich dat haar vader, evenals de priester, haar te werelds vond voor het kloosterleven, maar ook om in het bergdorp te blijven hangen.

Marguerite had geen idee wat haar vader precies voor ogen stond en probeerde daar zo weinig mogelijk bij stil te staan. Ze verheugde zich op de reis die haar een nieuwe kijk op de wereld zou geven. Ze had altijd gedacht, hoewel ze uit de atlas beter wist, dat de Pyreneeën een oneindige bergketen waren, maar na anderhalve dag lopen gingen de toppen al over in een lager gebied met eentonige velden en vervelozе huizen die haar weinig inspireerden. Het eerste wijndomein dat ze aandeden, lag in een laagvlakte. Na een dag in de diligence op weg naar het volgende domein, waren ze een stuk noordelijker, maar nog steeds was de omgeving even vlak.

Soms zag Marguerite in de wijngaarden jongemannen van haar leeftijd, maar daar had ze tijdens het plukken weinig contact mee. Slechts eenmaal had ze aanspraak, maar haar vader ontmoedigde het levendige gesprek dat zich ontspon onmiddellijk door met haar van plaats te wisselen.

Begin oktober was het per diligence nog een korte reis naar de Lot, waar het laatste domein lag. Hier werd de omgeving heuvelachtig en ruig, waar Marguerite van hield, hoewel ze zich verbaasde over de schaarse plantengroei en de hooikleur van door hitte verschroeiide bermen. Bossen hadden plaatsgemaakt voor wijngaarden. Tot in de dorpskernen waren hagen weggehaald en vervangen door gestapelde muurtjes. Her en der stond nog een boom, eenzaam en misvormd door afgesnoeiide takken. Marguerite zag dat het een arme streek was, waar bomen langzaam groeiden en al het hout nodig was om

te stoken of voorwerpen van te maken.

De lucht zinderde van de warmte boven de stenige velden en de stoffige wegen, waarbij losse aarde door de paardenhoeven om het rijtuig stooft. Grote hitte was ze gewend in de bergen, maar hier moest het onmogelijk zijn om verkoeling en schaduw te vinden, dacht Marguerite, terwijl ze uit het raam keek om niets van de omgeving te missen.

Tegen de avond zette de diligence hen in Cahors af. Ze wandelden naar de boulevard, waar haar vader tot haar verbazing een groot hotel binnenliep en om een ruime kamer vroeg waarin een bad kon worden klaargemaakt en de maaltijd gebracht. Marguerite was verbaasd, maar liet zich de ongekende luxe met plezier welgevallen en waste het vuil en de vermoeidheid van zich af. Na de maaltijd werden op de boulevard de gaslantaarns aangestoken. Verrukt keek ze uit het raam op de tweede verdieping naar het stadsleven dat doorging achter het schemerende groen van de platanen.

De volgende ochtend vertrokken ze vroeg. Het was nog drie uur lopen langs een kalm stromende rivier naar Saint-Denis-Rive-d'Olt, het dorp waartoe La Borie behoorde. Tegen elven arriveerden ze op een levendige handelsplek aan een brede kade waar platte schepen aan smalle steigers op de wijn-oogst lagen te wachten. Uit de heuvels kwamen tal van straatjes op de kade uit. De steegjes stonden vol karren, dicht tegen de gevels aan gezet om de doorgangen vrij te houden. Het was bedrijvig, overal klonk het getimmer en gezaag van tonneliers. Winkels hadden hun waren buiten uitgestald, er waren meerdere cafés en een herberg genaamd La Croix Blanche.

Even later merkte Marguerite dat er rond de kerk een markt aan de gang was, de reden van de drukte. Ze kreeg het gevoel voor haar plezier op reis te zijn, slaakte een uitgelaten kreet en trok haar vader mee naar de kramen. 'Laten we kijken wat voor patés ze verkopen en of er kazen uit de Pyreneeën zijn... Hoe duur zou het hier zijn?' riep ze geestdriftig, maar haar vader weigerde te gaan kijken. 'We hebben haast, we worden verwacht.'

'O papa, alstublieft. Laten we hiervan profiteren. Als we eenmaal met de oogst beginnen, hebben we nergens nog tijd voor.'

Marguerite wiebelde afwachting op haar wandelstok, ervan